

Media & Cultuur

redactie

Marieke van Twillert
cultuur@medischcontact.nl

IDFA, het grootste documentairefilm-festival ter wereld, vindt van 13 t/m 23 november plaats in Amsterdam. De redactie van Medisch Contact bekeek deze documentaires over zorg en ziekte. Zeven tips.

The Desert of the Real

Een psychose van binnenuit

Zes intellectuele en artistieke personen vertellen in de documentaire **The Desert of the Real** van Luuk Bouwman over wat zij beleefden tijdens hun psychose. Over hoe die zich opbouwde en hoe ze het onderscheid tussen werkelijkheid en onwerkelijkheid steeds verregaander kwijtraakten. Ze vertellen bijvoorbeeld over het gevoel dat ze hadden de hoofdpersoon te zijn in een film die wordt gemaakt over hun eigen leven – omdat er overal camera's waren. Indringende documentaire, die filmisch mooi in elkaar zit en na enige tijd kijken ook twijfel zaait over wat nu echt is of niet. De hoofdpersonen spelen scènes in een film over hun eigen leven in een decor dat je soms decennia terugvoert naar de tijd waarin de psychose zich afspeelde. **Simone Paauw**

Bobò

Outsider-kunstenaar op het podium

Pippo Delbono (1959), grootheid in het Italiaanse theater, was vastgelopen in zijn leven en in zijn kunst, depressief, en hiv-patiënt toen hij in een psychiatrische instelling Bobò leerde kennen: een doofstomme man, die niet kon lezen of schrijven en al 46 jaar binnen de muren van de instelling verbleef. Diagnose van de artsen: microcefalie en 'hij blijft altijd een kind.' Maar juist dankzij deze man kreeg Delbono zijn leven weer op de rails en ontwikkelde een nieuwe kijk op zijn theaterkunst. Het natuurtalent Bobò paste, vertelt Delbono, 'precies in de ruimte van vrijheid en dwaasheid die het theater is'. Een outsider-kunstenaar, maar dan op het podium. Twintig jaar lang – Bobò is inmiddels overleden – werkten ze samen en maakten ze veelgeprezen voorstellingen. **Bobò**, de documentaire die Delbono over hem heeft gemaakt, is een stroom beelden van die voorstellingen en van privésituaties, die tegelijkertijd werkt als een requiem en als een ode. En die de kijker duidelijk maakt dat niemand samenvalt met zijn diagnose. **Henk Maassen**, freelancejournalist

Detach

Operatierobot

Da Vinci

In de vage, filosofische sciencefictionfilm

Detach worden veel artistieke beelden van een Da Vinci-robot in een medisch opleidingsinstituut getoond, ondersteund door

verwachtingsvolle, spannende filmmuziek. Er is moeilijk een verhaallijn of boodschap te ontdekken, mede dankzij de verwarrende quotes in beeld. Voor chirurgen die met de robot werken, zal deze film als een bijeengeraapt zootje beelden uit de snijzaal ogen. Voor mensen die de robot niet kennen, kan wellicht het idee ontstaan dat met de robot daadwerkelijk op afstand in militair gebied kan worden geopeerd, waardoor vermenging met oorlog dreigt. Maar zo'n vaart zal het niet lopen. Mooie beelden, maar niet aanzettend tot filosofische overwegingen. **Susanne van der Velde**

Love-22-Love

'Ik ben niet gelukkig, en ik schaam me dood'

Love-22-Love van de Nederlandse kunstenaar Jeroen Kooijmans begint als hij met een psychose is opgenomen in een psychiatrische kliniek in New York. Kooijmans zag de aanslag ('9/11') op de Twin Towers; heel New York belandde erna in een 'collectieve depressie', en ook hijzelf draaide door.

Kooijmans werd in de jaren negentig bekend met uitbundige 'videograffiti': beeldmaken is zijn metier. Voor deze docu putte hij uit ruim drieduizend uur film en 33 jaar dagboeken. Alles is associatief door elkaar gemonteerd; vervreemdende videowerken, poëtische reisopnamen, huisfilmpjes van en met zijn partner fotograaf Elspeth Diederix, en persoonlijke biechten in de lens over zijn depressies. Om de demonen op afstand te houden schrijft hij zichzelf brieven (in het Engels, wat raar overkomt). Waar de film lijkt toe te werken naar Kooijmans' poging 'een optimistische psychose' te vangen, zwenkt de camera uiteindelijk naar de liefde. **Marieke van Twillert**

GEN_

In de spreekkamer van dottore Bini

In **GEN_** volgen we dokter Maurizio Bini in de nadagen van zijn carrière in een Milanees ziekenhuis. Op zijn afdeling behandelt de arts mensen in een

fertiliteitstraject en transpersonen. Die combinatie was in eerste instantie tijdelijk, vertelt Bini aan zijn beoogde opvolger, maar bleek geslaagd: beide patiëntgroepen krijgen een hoge dosis hormonen en beide zijn bezig met een levensbepalende behandeling.

Documentairemaker Gianluca Matarrese legt dokter Bini vast in zijn spreekkamer, waar hij mensen treft op hun kwetsbaarst. Het resultaat is een ontroerend portret van een progressieve arts die geduldig, begripvol en met een aanstekelijke lichtheid voor iedere patiënt opnieuw overweegt wat het beste is. Eerst stelt hij de conservatieve moeder van een transvrouw gerust, even later laat hij een violist spelen op de afdeling tijdens het terugplaatsen van bevruchte eicellen ('Als koeien meer melk gaan geven van Bach, dan hoop ik dat hierdoor de embryo's beter hechten.') Tegelijkertijd moet Bini zich zien te verhouden tot een steeds conservatievere Italiaanse politiek, die soms onvermijdelijk de spreekkamer binnendringt. **Dana Holscher**

Flana

Naamloze vrouwen in Irak

Buiten Bagdad ligt een begraafplaats voor meisjes die zijn vermoord door familieleden, gerechtvaardigd door wetgeving, religieuze regels of clanstructuur. Moeders mogen deze graven niet bezoeken, zegt regisseur Zahraa Ghandour in **Flana**, terwijl ze met haar camera glijdt langs de naam- en datumloze brokstukken steen die de eenzame graven markeren. 'Flana' betekent in Irak zoiets als 'naamloos iemand'. In deze documentaire knoopt Ghandour verschillende verhaallijnen aan elkaar om de verwoestende gevolgen te laten zien van de achtergestelde positie van vrouwen in de Iraakse samenleving. Ze vertelt over haar spoorloos verdwenen buurmeisje Nour, over de ongewenste babydochter Layla – die getraumatiseerd uit een opvanghuis kwam en nu als Nathalie haar plek in de wereld opeist – en over haar eigen jeugd, waarin ze werd opgevoed door haar tante Hayat. Deze krachtige vrouw bood en biedt als verloskundige op haar eigen vierkante meter verzet tegen een voor meisjes en vrouwen harteloze maatschappij. **Ilse Kleijne**

Stories of a Lie

'De beste patiënt is een dove patiënt'

Een vriendin van de Griekse documentairemaker Olia Verriopoulou heeft kanker, maar zelf weet ze dat niet. Haar artsen en familie houden dat bewust voor haar achter. Dat gegeven boeit Verriopoulou zodanig dat ze naar soortgelijke verhalen op zoek gaat in haar docu **Stories of a Lie**. Haar vader, tandarts, biecht voor de camera op ook wel eens een leugentje tegen patiënten te vertellen. 'De beste patiënt is een dove patiënt.' En ook haar moeder, arts, kent het fenomeen: niet alleen uit haar eigen praktijk, maar ook bij de ziekte van haar eigen moeder. Een wijdverbreid gebruik dus in Griekenland, lijkt het. Het is

jammer dat de film het bij enkele anekdotes laat en niet in beeld brengt hoe vaak dit nu voorkomt. Ook is het soms onduidelijk wie of wat precies in beeld is in de documentaire, waardoor deze soms wat vaag overkomt. **Sophie Niemansburg**